

hvis det bliver ophøiet til Lov, ville faae deres Gaarde til Selvete, ville blive brøstholdne i Sammenligning med deres Standsfæller, som ere blevne Selveiere tidligere, idet et Stykke gaar fra Gaarden, da ligger deri den Betragting, at Fæstegaarden er Fæstebondens; men dette er en Sag, som ellers ikke kommer Fæstebonden ved; naar der er Fæstledighed, eller Forpagtningen ophører, saa er der inden Anden Fæstegodsjet end Jorddrothen. Jeg siger her: Vi stille saa og saa mange Skepper Land fra, som Eiendommen indeholder Skepper af Hartkorn; dette gjør Cieren selv, og det Dvrige af Jorden sælges paa de Billaar, som forøvrigt ere foreskrevne i § 20, det er kun den lille Del, denne Brødel, der bliver gjort til Husmandslobder, som bliver gjort fuldstændig fri, og der gaar saaledes hverken nogen Brødel ind i Statskassen eller andetsteds hen. Forslaget er saaledes aldeles antisocialistisk i den Retning; vi have ikke der noget som helst med Fæstetvangen at gjøre, og fordi der paa den anden Side er paalagt Uopfigelighed af Kjøbesummen i en Række Aar, forekommer det mig, at der ved de øvrige Bestemmelser er Bedelag nok herfor. — Jeg skal udtale, at det er en meget let Sag, som den ærede Ordfører gjorde, naar Lovsænde tale om eller paadutte Andre Uhyndighed, og det er saameget lettere, som jeg udtrykkelig selv har sagt, at jeg havde næret saa stor Tillid til en vis Side med Hensyn til Lovspørgsmaals udelukkende Drøftelse, at jeg havde forsomt grundig at sætte mig ind i Landbosforholdene. Imidlertid har den ærede Ordfører ikke fordrifet sig til at paavise, hvorledes mit Vædringsforslag røber speciel utilbørlig Uhyndighed i Landbosforholdene. Jeg har allerede sagt, at det vil røre ved Forordningen af 3die December 1819 § 1, om Grændserne for Udtykning, og jeg vedgaar at det gjør det. 2ste ophæver een Lovs Bestemmelser en andens, men jeg har ikke lagt Mærke til, at der er Noget, der har paavist, at der derved røbes en saa aldeles utilbørlig Uvidenhed i de herhen hørende Lovgivningsforhold; derfor vil jeg foreløbig blidelig og lempelig tilbagevise Beflydningen for, at mit Forslag kan kaldes umodent og ubetænklig, jeg vil indrømme, at fra den ærede Ordførers

og hans Meningsfællers Side kan det se ud som om det var umodent, men det forekommer mig, at vi have set ganske anderledes Grøntfager fremkomme end dette Forslag; det haaber jeg, man vil være enig i. Jeg skal slutte med den personlige Bemærkning til min Ven for Aalborg Amts 1ste Valgfreds (Zahle), at han vistnok tog feil eller handlede urigtigt, naar han søgte for dem, der ikke kjende mine personlige Forhold, at give det Udseende af, som om jeg var opvokset, oplevet og uddannet under Billaar, saaledes at jeg ikke skulde kjende, hvorledes det stod sig, ikke alene i Gytterne, men ogsaa i Bøndergaardene. Jeg skal give det Vidnesbyrd, at min Ungdom er svunden hen i fraataakede, jordløse Guse med Vergulv, og da jeg i 1848 første Gang forlod Bornholm og kom over til Fyn og Østjylland og blev indvarteret i Fæstegaarde, tænkte jeg: Gud bevare os, se hvilken Velstand man her svømmer i; det var noget ganske Andet end det, jeg var vant til at se. I Øvrigt skal jeg indrømme, at der kan være Undtagelser — jeg vil ikke sige glædelige eller hæderlige Undtagelser, der kan ogsaa være sorgelige Undtagelser — men det forekommer mig, at Regjeringsforslagets § 20 aldeles tilstrækkelig taler i den Retning, at de Summer, hvorom der her er Tale, ville komme Fæsternes Efterladte til Gode paa de Steder, hvor der er Anledning dertil. Der staar udtrykkelig, at paa de Steder, hvor Omstændighederne dertil give Anledning, ville Fæsternes Familier ikke være udelukkede fra at nyde godt deraf. Dette skal jeg ikke have Noget imod, tværtimod, jeg vil endog sige, at paa mange Steder bør Fæstefamiliernes Paarørende være de Nærmeste til at nyde godt deraf, jeg vil blot ikke have, at det skal være udelukkende, at det skal være en Ceneret, men hele Bøndealmuen skal, saaledes som Regjeringen udtrykker sig, have Afgang til at faae Andel i de Midler, der fremkomme ved Fæstetvangens Afløsning paa denne Maade, og det er dette, som Forslaget gaar ud paa. — Jeg beder undskyldte, at jeg har opholdt det høie Thing saa længe. Jeg skal imidlertid, da mit Forslag ikke har mødt en saa overordentlig varm Velwillie, og da jeg indrømmer, at det maaske ikke er det helstgite Sted at sætte det